

Hovorna.

Podivné názory. Dr. Antonín Horák uveřejnil ve Sborníku věd právních a státních, roč. 27, str. 109 násl. článek o rozhodnutí nejvyššího soudu R I 120/27 a o rozhodnutí Cour permanente de la justice internationale ve věci charzowské a v něm dotýká se též mého novinářského článku uveřejněného někdy na jaře ve Venkově. Článek ten napsal jsem z toho důvodu, že se u nás na jaře vzhledem na rozhodnutí rumunsko-maďarského Tribunal arbitral mixte vyskytla hlediska, která byla s to náš stát před mezinárodním forem kompromitovati. Účelem toho článku bylo upozorniti na autoritu mezinárodních soudů, neboť tím stojí a padá mezinárodní právní řád. To bylo v novinách. Můj článek měl bohužel opačný účinek, neboť v citovaném článku praví Dr. Horák, že proti rozsudku nám nepříznivého máme účinný prostředek nedbati ho. Rozsudek jako rozsudek. Tedy dobrá rada všem odsouzeným, nedbejte rozsudků, vyhýbejte se exekuci, dokud Vás nechytanou podle zákona o maření exekuce, klíčujte až svého odpůrce unavíte. Jednání takové podlamuje důvěru, a člověk takový marně by se ucházel o úvěr. Ale mezinárodní právo spočívá na důvěře a tu právě Dr. Horák svou thesis podlamuje. Náš ministr zahraničí se namáhá, aby se řád práva mezinárodního upevnil, ale Dr. Horák káže mezinárodní anarchii.

Něco jiného je otázka, zda proti rozsudkům těchto mezinárodních soudů není možný mimořádný opravný prostředek. Vznášim-li však opravný prostředek proti rozsudku, pak uznávám jeho normativní relevanci. Tuto otázku mimořádných opravných prostředků však Dr. Horák vzhledem na svoje podivné stanovisko neprovedl.

Způsob, jakým píše v Cour permanente je takového rázu, že stačí, aby byl odpůrci našeho státu použit za doklad toho, že náš stát nechce uznati autoritu mezinárodních soudů. Svého času bylo zvykem, že ten, kdo věc prohrál u nejvyššího soudu, se na tento tribunal vrhl v novinách a nejvyšší soud „strhal“ jako kollegium neschopných lidí. Proti takovému nekvalifikovanému štvání postavil jsem se svého času v Lidových novinách tak, že jsem sám byl ostře napadán. Hájil jsem však i zde bezpodmínečnou autoritu soudu. Bohužel kritika, kterou provádí Dr. Horák na rozsudku citovaném, nelíší se mnoho od oné novinářské kampaně. Cituji jen ukázkou: „Chyba zdá se už ve složení Dvora. Sestává z 11 řádných členů. Počet 11 je rozhodně mnoho. Prosím za prominutí, že toho výrazu použiji, ale nedá se to tak lapidárně nijak jinak vyjádřiti, není to ani výraz můj, nýbrž je to mínění muže na slovo vzatého, ve všech oborech práva zkušeného s absolutním rozhledem, který pravil, že příliš početný šbor soudců je „stádo“ (str. 150). Satis est. Ústavní soud ve Washingtoně je stádo, nejvyšší soud v Londýně je stádo, plenissimární senáty nejvyššího soudu a nejvyššího správního soudu jsou stádo! Stádo lidí, t. j. houf lidí bez rovnáky jsou tedy soudcovská kollegia, jimž svěřeno bylo důležitější rozhodování!

Rozsudek ve věci charzowské má formu anglických rozsudků, které připomínají značně protokoly parlamentární. Ta věc se Dr. Horákovi nelíbí a soudí, že to je patrně advokátské souzení, které se soudcovskému souzení nemůže vyrovnati. Nevím, ale v zemi, kde soudnictví je nejslavnější, v Anglii vybírají se soudcové jen z řad advokacie. U nás tomu tak nebylo a není. Toto vše však uvádí Dr. Horák, aby podryl autoritu mezinárodního soudu. Anglický soudce je nejlepší soudce světa, anglické rozsudky platí za nejmoudřejší rozsudky. A nyní přijde Dr. Horák a řekne, že takoví soudcové a takové rozsudky nestojí za nic.

Dr. Horák nechápe, že zástupce strany musí v procesu uváděti i takové okolnosti, v nichž se později ukáže, že nejsou rozhodné, neboť neví, jak se proces vyvine, to se přece neděje z nějakého ziskuchtivého účelu, ale je to prostě povinností zástupce, neboť jinak vystavuje se nebezpečí, že strana spor prohravší, bude žádati na advokátovi náhradu škody. Ex post pohlíženo je ovšem mnohdy zbytečné, ale tak se přece vedení sporu nesmí hodnotiti. Je ovšem věcí soudice, aby zváživ vše, co strany přednesly, uvážil, co pro rozhodnutí sporu je závažné a co není. Tato dvě hlediska Dr. Horák zcela zaměňuje.

Mírové smlouvy stanovily pro mezinárodní právo definitivní hranice našeho státu, tím stanoveno bylo území našeho státu. Území je pak konstitutivní součástíkou státu a proto spočívá náš stát na mírových smlouvách, třebaž základem našeho právního řádu je revoluční proklamace vyhlášená dne 28. října 1918, která později byla též uveřejněna ve Sbírce zákonů a nařízení. Ale tyto mírové smlouvy stanovily též mezinárodní soudy, kdo otřásá autoritou mezinárodních soudů, otřásá autoritou mírových smluv. Dru Antonínu Horákoví nelíbí se ustanovení o mezinárodních soudech, hraběti Westarpovi ustanovení o hranicích Německa, maďarské gentry hranice Maďarska atd. Kdyby se začalo s mírovými smlouvami hýbati, zůstalo by toho na konec velmi málo, co by vyhovovalo všem, ale pak by bylo nebezpečí pro náš stát. Proto musíme stejně jako Francie bezpodmínečně se podřizovati mírovým smlouvám, ale to platí i o těch ustanoveních, které nejsou nám příznivé. Jen v dohodě s ostatními mocnostmi můžeme se domáhati změny, ale ne jednostranně autoritu jejich podřívati.

To, co jsem dosud napsal, je velmi vážná a smutná věc. Ale antická tragedie byla zakončována veselou hrou satyrskou a mohu tento článek zakončiti veselou notou. Dr. Antonín Horák učinil totiž výlet do oblasti právní vědy a poznatky jeho jsou skutečně humoristické. Tak praví na str. 148: „Věta, že praxe musí spočívat na noetice a ne tato na praxi, nepraví nic anebo spíše stanoví mylný princip, chce-li noetika býti něčím více než výkladem pramenů mezinárodního práva, dnes už pevně stanovených, a osobovati si nějakou vyšší moc než činnost nauky de lege ferenda, při čemž lex = jus. Jinak by si věda mezinárodního práva udělala lehké. Což má noetika v mezinárodním právu jus respondendi?“ Noetika totiž znamená nauku o poznání, tedy v právní vědě nauku o poznání toho, čemu se říká právo, právní řád, právní předpis.

Dr. Horák plete si noetiku s aplikací práva, která ovšem vědě nepřislúší, leč orgánům, které mají nalézati právo. Aplikace práva je pak stanovení normy v rámci normy delegující. Pokud se pohybuje delegovaná norma v rámci delegující normy, je aplikace správná a tu záleží zase na interpretaci obou norem. Theorie může podati nauku o správném postupu při interpretaci a aplikaci, ale nemůže nikdy dáti orgánům normotvorným nějaké interpretační tabulky, mluvívá se o t. zv. metodě.

Má-li mezinárodní právo a vnitro-státní právo býti právem, t. j. má-li v obou případech slovo „právo“ míti stejný význam, pak musí oba pojmy býti převedeny na stejného jmenovatele, to je t. zv. monismus, který hlavně zásluhou Verdrossova byl propracován. Dr. Antonín Horák o tom nemá ani poněti, a s roztomilou povýšeností sděluje světu tuto hlubokou pravdu: „Pravda je jen tolik, že není přesných hranic mezi obojími oblastmi (t. j. práva mezinárodního a vnitrostátního), jak vůbec nikde v ničem na světě, ani ne mezi říší živočišstva a rostlinstva a zase rostlinstva a nerostenstva, vždy jedno přechází nerozeznatelně v druhé. Ale aby byl monismus, to by předpokládalo, aby vnitrostátní úřady všech států byly stejné“ (str. 147). Monismus noetický nemá s nějakým osvětovým ministerstvem unifikací ovšem nic společného, ale to je Dru Antonínu Horákoví jedno.

Zjistiv takto podivuhodným způsobem tyto dva pojmy noetiky a monismu, klade mi Dr. Antonín Horák patheticky otázku: „Jak se to má se stanoviska monismu a na základě noetiky v těchto dvou otázkách:

1. kdo je příslušným ve sporných záležitostech, o něž jde;
2. co je právem ve věci samé, či podle kterých norem mají býti rozhodnuty a jak“ (str. 149).

Je mi líto, že při nejlepší vůli nemohu na tuto otázku odpovědět, neboť je konstruována asi takto: „Jak se to má se stanoviska euklidovské geometrie v těchto otázkách:

1. zda kuna je masožravec;
2. zda má černý kožich“.

I jinak má Dr. Antonín Horák názory o mezinárodním právu, které jsou velmi originální, ale s nimiž zůstane asi dosti osamocen. Na str. 146 uvádí: „... ale on (t. j. já) praví, že je tam (v rozsudku soudu pražského) že mezinárodním soudům přísluší přezkoumávat, zda vnitrostátní zákonodárství odporuje právu mezinárodnímu, propracováno s bezpříkladnou přesností. To ne, nýbrž jen: zda vnitrostátní zákon odporuje smlouvě státem tím uzavřené a tedy pro něj závazné“. Jako by státní smlouva nebyla předpisem mezinárodního práva! O nomopoetice Dr. Antonín Horák asi mnoho toho neví.

Konečně musím přece de lege lata Dru Antonínu Horákovi vytknouti, že nezná mírových smluv, když tvrdí, že likvidace je upravena stejně v míru Versaillském, St. Germainském a Trianonském, pokud jde o příslušníky Německa, Rakouska a Maďarska. Právě pokud jde o Československo, je zásadní rozdíl. To by Dr. Horák postavení mohl vědět a měl vědět.

Jaromír Sedláček.